

ปฏิกริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง
ต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม

นางสาวนุชสี จุฬภักย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974-561-631-1

008101 115992585

MORAL REACTIONS OF PUPILS, TEACHERS AND PARENTS TO
ENVIRONMENT-DIRECTED BEHAVIORS OF OTHERS

Miss Nuchalee Upaphai

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Psychology

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปฏิบัติการวิจัยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของ
ผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม

โดย นางสาว นุชลี อูปลักษณ์

ภาควิชา จิตวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อูวรรณไฉ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการ ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิม อุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อูวรรณไฉ)

.....
(อาจารย์ ดร.โสรัช โพธิ์แก้ว)

.....
(อาจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวนิช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปฏิบัติการวิจัยกรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของ ผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม
ชื่อนิสิต	นางสาว นุชลี อุปกัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร อุวรรณโน
ภาควิชา	จิตวิทยา
ปีการศึกษา	2525

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สำรวจปฏิบัติการวิจัยกรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม และ (2) เปรียบเทียบความแตกต่างของปฏิบัติการวิจัยกรรมตามตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร คือ เพศ สถานภาพ ศาสนา อาชีพหลักของครอบครัว ภูมิภาค และสภาพความเป็นเมือง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2524 ครู และผู้ปกครอง จากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,835 คน โดยการเลือกแบบหลายขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามและมาตราวัดปฏิบัติการวิจัยกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียน ครู และผู้ปกครอง มีปฏิบัติการวิจัยกรรมทางบวกต่อพฤติกรรมการสะสมวัตถุ ความรักสัตว์ การสะสมสิ่งมีค่า การควบคุมพืช การควบคุมน้ำ การควบคุมสัตว์ และมีปฏิบัติการวิจัยกรรมทางลบต่อพฤติกรรมการทำลายพันธุ์พืช การทำลายพันธุ์สัตว์ การทำให้สิ่งแวดล้อมสกปรก การนำสัตว์มาต่อสู้กัน การทดลองกับสัตว์

2. ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อปฏิบัติการวิจัยกรรมต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$ หรือต่ำกว่า) โดยตัวแปร

ที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความแตกต่างของปฏิริยาจริยธรรม คือ ภูมิภาคและสถานภาพ ส่วน
ตัวแปรเพศ ศาสนา และสภาพความเป็นเมืองมีอิทธิพลน้อยต่อปฏิริยาจริยธรรม และ
ตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด คือ อาชีพหลักของครอบครัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Moral Reactions of Pupils, Teachers and Parents
                         to Environment-Directed Behaviors of Others.
Name   Miss Nuchalee Upaphai
Thesis Advisor   Assistant Professor Theeraporn Uwanno, Ph.D.
Department   Psychology
Academic Year   1982

ABSTRACT

The purposes of this study were (1) to survey existing moral reactions of pupils, teachers and parents to environment-directed behaviors of others, and (2) to compare moral reactions among different groups according to six independent variables: sex, status, religion, family occupation, region and urbanity.

The subjects were 2,835 pupils in Prathomsuksa 6, Mathayom 3, Mathayomsuksa 5 in the 1981 academic year, teachers and parents from five regions of Thailand, namely, Central, Northern, Southern, Northeastern and Bangkok areas. The subjects were selected by using a multi-stage sampling method. The data were collected by using a questionnaire and a moral reaction scale. The data were analysed by using one way analysis of variance and, where appropriate, a Scheffe's method for pairwise comparisons.

The major findings are as follows:

1. Pupils, teachers and parents showed positive moral reactions to six behaviors: collection of material, loving animal, collection of valuable thing, control of plant, control of water, control of animal, and showed negative moral reactions to five behaviors: exploitation of plant, attempt at extermination of animal, making the environment becomes dirty, arranging for animal fighting and experimenting with animal.

2. All six independent variables significantly affected moral reactions to environment-directed behaviors of others ($p < .05$ or beyond). The most significant variables were region and status, respectively. Sex, religion and urbanity had a slight effect on moral reactions; and the least significant was family occupation.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ธีระพร อูวรรณโณ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนแก้ไข
ข้อบกพร่องเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยพร วิชชาวุธ และรอง-
ศาสตราจารย์ ดร.พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือและให้คำแนะนำ
อันเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
ในการวิจัยที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี นอกจากนี้ขอ
ขอบคุณ คุณรวมพร อูวรรณธรรม และเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บและ
วิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วย

และในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งได้ให้ความ
อนุเคราะห์ในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านกำลังใจอันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร นุชสี อูปภัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	ฉ

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	35
ขอบเขตของการวิจัย	35
ข้อตกลงเบื้องต้น	36
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	36
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	37
2. วิธีดำเนินงานและวิธีรวบรวมข้อมูล	38
กลุ่มตัวอย่างประชากร	38
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
4. การอภิปรายผลการวิจัย	111
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	130

	หน้า
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	143
ประวัติผู้เขียน	159

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การจับหมวดหมู่ดัชนีเหตุการณ์ที่กระทำต่อสิ่งแวดลอมและการกระทำที่มุ่งถึงดัชนีเหตุการณ์	44
2 ค่าและวิธีที่เป็นปฏิริยาจริยธรรม	47
3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ	49
4 การหาความเที่ยงของแบบสำรวจจำแนกรายปฏิบัติการ	52
5 การหาความตรงของแบบสำรวจจำแนกรายปฏิบัติการ	53
6 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าสถิติเอนคิลิของแบบสำรวจฉบับที่ 1 กับฉบับที่ 2 เป็นรายปฏิบัติการ	54
7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในภูมิภาค "กรุงเทพมหานคร" จำแนกตามสถานภาพ เพศ และเขต	60
8 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในภูมิภาค "ภาคกลาง" จำแนกตามสถานภาพ เพศ อำเภอ และจังหวัด	61
9 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในภูมิภาค "ภาคเหนือ" จำแนกตามสถานภาพ เพศ อำเภอ และจังหวัด	61
10 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในภูมิภาค "ภาคใต้" จำแนกตามสถานภาพ เพศ อำเภอ และจังหวัด	62
11 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในภูมิภาค "ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" จำแนกตามสถานภาพ เพศ อำเภอ และจังหวัด	62
12 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ การสุ่มแบบวิธีอิสระ	63
13 วัชคณิตเอนคิลิ (χ^2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และช่วงความเชื่อมั่น 95% ของคะแนนปฏิริยาจริยธรรมทางบวกของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อเหตุการณ์ที่กระทำต่อสิ่งแวดลอม	64
14 วัชคณิตเอนคิลิ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และช่วงความเชื่อมั่น 95% ของคะแนนปฏิริยาจริยธรรมทางลบของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อเหตุการณ์ที่กระทำต่อสิ่งแวดลอม	67

15	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) ของคะแนนปฏิบัติการจิตวิทยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปรเพศ	72
16	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) ของคะแนนปฏิบัติการจิตวิทยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปรเพศ	74
17	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ ของคะแนนปฏิบัติการจิตวิทยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม	76
18	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ ของคะแนนปฏิบัติการจิตวิทยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม	79
19	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ ของคะแนนปฏิบัติการจิตวิทยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปรภูมิภาค	81
20	ความถี่จำนวนครั้งของความแตกต่างรายคู่ จากการวิเคราะห์ด้วยวิธีของเซฟเฟ	84
21	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ ของคะแนนปฏิบัติการจิตวิทยาจริยธรรมทางลบต่อพฤติกรรมของผู้คนที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามตัวแปรภูมิภาค	85
22	ความถี่จำนวนครั้งของความแตกต่างรายคู่ จากการวิเคราะห์ด้วยวิธีของเซฟเฟ	88
23	มัชฌิมเดชคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (๑) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็น	

รายชื่อกฎวิธีของเซฟเฟ่ ของคณะนักปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรม
ของผู้นั้นที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อม ความก้าวแปรอาชีพลักษณ์ของครอบครัว 89

24 มัชฌิมเลขคณิต (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (F) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายชื่อกฎวิธีของ
เซฟเฟ่ ของคณะนักปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้นั้นที่กระทำต่อ
สิ่งแวดล้อม จำแนกตามก้าวแปรอาชีพลักษณ์ของครอบครัว 93

25 มัชฌิมเลขคณิต (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (F) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายชื่อกฎ
วิธีของเซฟเฟ่ ของคณะนักปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้นั้นที่กระทำ
ต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามก้าวแปรสภาพความเป็นเมือง 97

26 ความถี่จำนวนครั้งของความแตกต่างรายชื่อกฎ จากการวิเคราะห์กฎวิธีของเซฟเฟ่ ... 100

27 มัชฌิมเลขคณิต (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (F) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายชื่อกฎ
วิธีของเซฟเฟ่ ของคณะนักปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้นั้นที่กระทำ
ต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามก้าวแปรสภาพความเป็นเมือง..... 101

28 ความถี่จำนวนครั้งของความแตกต่างรายชื่อกฎ จากการวิเคราะห์กฎวิธีของเซฟเฟ่... 105

29 มัชฌิมเลขคณิต (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (F) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายชื่อกฎวิธีของ
เซฟเฟ่ของคณะนักปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้นั้นที่กระทำต่อ
สิ่งแวดล้อม จำแนกตามก้าวแปรสภาพความเป็นเมือง..... 106

30 ความถี่จำนวนครั้งของความแตกต่างรายชื่อกฎ จากการวิเคราะห์กฎวิธีของเซฟเฟ่... 109

51 มัชฌิมเลขคณิต (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ความแปร
ปรวนทางเดียว (F) และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายชื่อกฎวิธี
การของเซฟเฟ่ของคณะนักปฏิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมของผู้นั้นที่กระทำ
ต่อสิ่งแวดล้อม จำแนกตามก้าวแปรสภาพความเป็นเมือง 110

32 ความถี่จำนวนครั้งของความแตกต่างรายชื่อกฎ จากการวิเคราะห์กฎวิธีของเซฟเฟ่ 1:10